

פרופ' יוסף ריבלין
קדושת ירושלים במשנת תלמידי הגר"א

ההרצאה תדון בקדושת ירושלים ובמשמעותה בתהליך האתחלתא על פי בית מדרשם של תלמידי הגר"א. רבים מתלמידי הגר"א עלו לארץ הקודש, וכן מתחזקות כיום הראיות שהגר"א עצמו ביקש לעלות. חיבורים רבים של תלמידי הגר"א תומכים בעובדה שהגר"א זירז את תלמידיו לעלות. אחד הרעיונות המרכזיים בחזון הגאולה של הגר"א הוא תפקידו של משיח בן יוסף בנושא קיבוץ גלויות ובניין ירושלים. בפסוקי תהלים המדברים על קדושת ציון נרמז משיח בן יוסף: "מ"י יעלה ב'הר ה'" – העלייה לציון היא קיבוץ גלויות; "מ"י יקום ב'מקום קדשו" – קימה היינו בנייה, והיא בניין ירושלים; "י'שא ב'רכה מ'את ה'" – דבר הנושא ברכה הוא הנטיעה.

תפקיד נוסף בתורת האתחלתא קשור אף הוא לקדושת המקום, והוא ביעור העמלקות וביעור רוח הטומאה משערי ירושלים. תפקיד זה קושר את מקובלי ירושלים למקום הנקרא "פתחא דקרתא". במקום זה היו מתכנסים המקובלים בירושלים ומתפללים הן לביעור רוח הטומאה והן לשלומה ולהצלחתו של משיח בן יוסף. אחת הפסקאות בספר "ברית אבות" מתארת את חמשת היקפי ירושלים שעל פיהם אפשר להגיע אל פתחא דקרתא: "יבקשו יר"ח ומצאוה כונת חכמים; בתוך חמשת הקפי שטחיה ירושלים; וחשוב דלקמן אטב"ח ומלויים; 'סבו ציון' על 'פרזות ירושלים'; 'ספרו מגדליה' בהם 'שערי ירושלים'; 'שיתו לב לחילה' על 'חומת ירושלים'; 'פסגו ארמנותיה' תוך 'לב ירושלים'; 'דור אחרון' מול 'היכלא דירושלים'; ראה שם תוספ[ו]ת 'טפף גינאות'; מכאן, שהכל שוים הם בנחלאות".

המקורות לפסקה זו הם שניים. הראשון הוא מזמור מח בתהלים המושר בפי בני קרח שמהללים ומשבחים את ציון וירושלים, והשני הוא השמות שהיקפי ירושלים מוכתרים בהם: "פרזות ירושלים", "שערי ירושלים", "חומת ירושלים", "לב ירושלים" ו"היכלא דירושלים". השמות האלה לקוחים מספרות הח"ן ומזוהים עם תחומים שונים בירושלים.